

**Οι προοπτικές των επαγγελματιών και τι πρέπει να λάβουν υπόψη τους για τη συμπλήρωση του μηχανογραφικού οι υποψήφιοι των ΑΕΙ-ΤΕΙ.**

**Θεόδωρος Κατσανέβας<sup>1</sup>**

Οι προοπτικές της αγοράς εργασίας είναι μια σημαντική συνιστώσα, αν και όχι η μοναδική, που παίρνουν υπόψη τους οι υποψήφιοι για τη συμπλήρωση του μηχανογραφικού δελτίου για τα ΑΕΙ-ΤΕΙ. Τα στοιχεία που παραθέτουμε πιο κάτω προέρχονται από την κυλιόμενη έρευνα της ερευνητικής μας ομάδας του Πανεπιστημίου Πειραιώς, που η τελευταία επικαιροποίησή τους έγινε το Μάιο τρέχοντος. Φυσικά, εκτός από τις επαγγελματικές προοπτικές οι υποψήφιοι πρέπει να λάβουν υπόψη τους και άλλους παράγοντες, που επισημαίνονται συγκεκριμένα πιο κάτω. ( βλ. και [www.careergatetest.com](http://www.careergatetest.com))

Στη σημερινή εποχή της κρίσης, η τραγική αύξηση της ανεργίας είναι περισσότερο από ορατή και επιβεβαιώνονται από την έρευνά μας και όλα τα στατιστικά ευρήματα. Κλάδοι-ατμομηχανές της ελληνικής οικονομίας, όπως οι κατασκευές και η συναρτώμενες με αυτήν τσιμεντοβιομηχανία και χαλυβουργία θνήσκουν. Αρχιτέκτονες, πολιτικοί μηχανικοί, τοπογράφοι, γραφίστες, διακοσμητές, ειδικότητες που πριν από την κρίση είχαν μεγάλη ζήτηση, αλλά και ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, αλουμινάδες, κτίστες, μηχανουργοί, μένουν σήμερα χωρίς δουλειά. Απόφοιτοι Πανεπιστημίων όλων των κατευθύνσεων και ιδιαίτερα απόφοιτοι θεωρητικών σπουδών, ζητούν εναγωνίως απασχόληση ακόμα και ως πωλητές ή σερβιτόροι και βρίσκουν κλειστές πόρτες. Χιλιάδες άνεργοι νέοι αλλά και μεσήλικες, δραπετεύουν μαζικά στο εξωτερικό, την ίδια ώρα που η χώρα κατακλύζεται από εκατοντάδες χιλιάδες μη αφομοιώσιμους παράνομους μετανάστες, επιτείνοντας τα εργασιακά αδιέξοδα και αλλοιώνοντας επικίνδυνα την εθνολογική σύνθεση της χώρας.

### **Το μέλλον χαμογελά στους λογιστές και στους πληροφορικούς**

Αν και ύστερα από τα επόμενα 3-5 χρόνια υπάρχουν ελπίδες βελτίωσης με την προϋπόθεση ότι θα υποχωρήσει η κρίση, ο ευρύτερος κλάδος των οικονομικών επαγγελματιών για στελέχη επιχειρήσεων, γραμματείς, υπάλληλους γραφείων κάθε κατηγορίας, παρουσιάζει σήμερα σοβαρά προβλήματα απορροφητικότητας. Εξαιρέση αποτελούν οι φοροτεχνικοί, οι λογιστές και κατά δεύτερο λόγο οι καλοί και έμπειροι πωλητές, ιδιαίτερα σε προϊόντα σύγχρονης τεχνολογίας, και τηλεπικοινωνιών. Πολύ αρνητική είναι η κατάσταση στον τραπεζικό και ασφαλιστικό κλάδο, όπου οι θέσεις εργασίας συρρικνώνονται ως συνέπεια της κρίσης και των τεχνολογικών εξελίξεων. Σχετικά καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης έχουν οι απόφοιτοι οικονομικών επιστημών όταν τις συνδυάζουν με την πληροφορική και το διαδίκτυο, αλλά και με επιχειρησιακές εφαρμογές σε καινοτομικές και πρωτότυπες δραστηριότητες, όπως και σε σύγχρονες αγροτικές καλλιέργειες. Οι οικονομολόγοι ενέργειας, έχουν καλές προοπτικές εργασίας, ιδιαίτερα όσοι μετεκπαιδευτούν ή αποκτήσουν εμπειρία σε Αραβικές χώρες του κόλπου, αλλά και στην Κίνα. Στις Αραβικές αυτές χώρες στρέφονται και πολιτικοί μηχανικοί, αρχιτέκτονες, αλλά και υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι, τεχνίτες κατασκευών, κλπ. Η Κύπρος αποτελεί επίσης μια εναλλακτική διέξοδο απασχόλησης για πολλές επαγγελματικές κατηγορίες. Τα επαγγέλματα της πληροφορικής, των τηλεπικοινωνιών, του διαδικτύου, εμφανίζουν

---

<sup>1</sup> Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς και τ. Πρόεδρος ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π.

πολυδιάστατες ευκαιρίες εργασίας, λιγότερες από ότι στο παρελθόν, αλλά με θετικές μακροπρόθεσμες προοπτικές. Στις νέες τεχνολογίες, κερδισμένοι στην αγορά εργασίας βγαίνουν εκείνοι που βρίσκονται συνεχώς μπροστά στις τεχνολογικές εξελίξεις, που παρακολουθούν και εφαρμόζουν τις νέες καινοτομίες. Σημαντικό εφόδιο για τους πληροφορικούς επιστήμονες είναι οι γνώσεις οικονομικών και της αγοράς.

### **Επαγγέλματα του μέλλοντος**

Η κατάσταση για τους μηχανολόγους-μηχανικούς και λιγότερο για τους ναυπηγούς, εμφανίζεται ικανοποιητική, με περαιτέρω ελπιδοφόρες προοπτικές για το μέλλον. Το ίδιο ισχύει και για τους γεωλόγους, τους μηχανολόγους μεταλλείων και ορυκτών πόρων, τους χημικούς μηχανικούς, τους τεχνολόγους φυσικού αερίου, τους μηχανικούς ενέργειας. Και εδώ οι προοπτικές αυξάνονται όταν συνδυαστούν με γνώσεις οικονομικών. Όσον αφορά τα «πράσινα επαγγέλματα», όσα δηλ. έχουν άμεση σχέση με το περιβάλλον, όπως οι μηχανικοί και οικονομολόγοι περιβάλλοντος, οι δασολόγοι, οι ευκαιρίες απασχόλησής τους δε φαίνεται να είναι τόσο πληθωρικές όσο τουλάχιστον λέγεται γενικότερα. Στην παραγωγή εναλλακτικών πηγών ενέργειας, δημιουργούνται ορισμένες νέες θέσεις εργασίας, αλλά όχι μαζικά, αφού ο κλάδος είναι «έντασης κεφαλαίου». Σε σχέση δηλ. με τις μεγάλες επενδύσεις σε κεφάλαιο που απαιτεί, δεν απορροφά ανάλογα μεγάλο αριθμό εργαζομένων. Όμως, η ενίσχυσή του δημιουργεί πολλαπλασιαστικά οφέλη για την εθνική οικονομία και την απασχόληση. Αρκετές ευκαιρίες εργασίας υπάρχουν και σήμερα για τους ξυλουργούς, τους επιπλασιολογούς, τους ναυπηγοξυλουργούς, όπου όμως οι περισσότεροι νέοι αρνούνται να απασχοληθούν. Θέσεις προσωρινής απασχόλησης υπάρχουν για το δύσκολο και επικίνδυνο επάγγελμα των διανομέων φαγητού και εμπορευμάτων, όπως και για τους παρκαδόρους. Η οικονομική κρίση και η μαζική έλευση μεταναστών, έχει πλήξει βοηθητικά επαγγέλματα όπως οι οικιακοί βοηθοί, οι καθαριστές, οι baby-siters και κατά δεύτερο λόγο οι κομμωτές, ένα επάγγελμα με μεγάλο αριθμό απασχολούμενων.

### **Η ισχυρή προοπτική του τουρισμού**

Ο τουρισμός, αποτελεί τον ισχυρότερο κλάδο της ελληνικής οικονομίας με το πλεονέκτημα ότι απορροφά μεγάλο αριθμό εργαζομένων, είναι δηλ. «έντασης εργασίας». Γι' αυτό και στον τουρισμό υπάρχουν σημαντικές προοπτικές απασχόλησης ιδιαίτερα για εξειδικευμένα στελέχη, αλλά και για απόφοιτους οικονομικών ή και θεωρητικών σπουδών που αποκτούν συναφείς γνώσεις. Άτομα με δεξιότητες δημοσίων σχέσεων, έχουν καλές προοπτικές στον κλάδο. Ανάλογες διαπιστώσεις ισχύουν και για τον επισιτισμό, όπου ιδιαίτερα θετική παραμένει η εικόνα για τους ζαχαροπλάστες, τους μάγειρες, τους παραγωγούς έτοιμου φαγητού.

### **Αδιέξοδα για γιατρούς και δικηγόρους**

Χειροτερεύει δραματικά η κατάσταση για τους γιατρούς και τους οδοντίατρους. Οι περισσότερες ιατρικές ειδικότητες είναι έντονα κορεσμένες, με μικρές εξαιρέσεις όσον αφορά τους ψυχίατρους, τους πλαστικούς χειρουργούς, τους ακτινοθεραπευτές. Πάντοτε βέβαια θα υπάρχουν θέσεις εργασίας για υψηλού επιπέδου γιατρούς όλων των ειδικοτήτων που έχουν τις δυνατότητες, τη θέληση, την επιμονή να ακολουθήσουν το δύσκολο και απαιτητικό αυτό επάγγελμα. Γεγονός είναι ότι, πολλοί

Έλληνες νέοι γιατροί αναζητούν σήμερα εργασία στο εξωτερικό, ιδιαίτερα στη Μεγάλη Βρετανία και Γερμανία. Το ίδιο ισχύει για τους οδοντίατρους, όπου είναι περίπου αδύνατη η απασχολησιμότητα για νέους οδοντίατρους σήμερα στη χώρα μας χωρίς οικογενειακή παράδοση στον κλάδο. Αντίθετα, θετική είναι η εικόνα για τα βοηθητικά επαγγέλματα της υγείας και πρόνοιας, όπως οι νοσηλεύτές, οι βοηθοί ακτινολόγοι, οι τεχνικοί ιατρικών μηχανημάτων και εργαστηρίων, οι αισθητικοί, οι φυσιοθεραπευτές, οι κοινωνικοί λειτουργοί, κλπ. Οι φυσιοθεραπευτές βρίσκουν ορισμένες δυσκολίες απασχόλησης εξ' αιτίας του ανταγωνισμού από μετανάστες από τη Ρωσία και τη Γεωργία που απασχολούνται νόμιμα ή παράνομα στον κλάδο. Οι ευκαιρίες απασχόλησης των κλινικών ψυχολόγων, έχουν συρρικνωθεί λόγω της αύξησης του αριθμού τους τα τελευταία χρόνια και του ισχυρού ανταγωνισμού από τους ψυχίατρους. Όμως, οι ψυχολόγοι μπορούν με κατάλληλη μετεκπαίδευση, να ελπίζουν σε ευκαιρίες εργασίας στη διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού και στη συμβουλευτική σταδιοδρομία. Σχετικά αρνητική είναι η κατάσταση για τους διατροφολόγους και τους διαιτολόγους. Και πολύ πιο αρνητική για τους χημικούς, τους βιολόγους, τους φαρμακοποιούς. Για τα επαγγέλματα αυτά, υπάρχουν ορισμένοι διέξοδοι σε άλλους τομείς, όπως των ιατρικών εργαστηρίων και των ιατρικών επισκεπτών. Ειδικότερα όσον αφορά την απασχολησιμότητα των φαρμακοποιών, μάλλον αρνητικές διαγράφονται οι πρόσφατες θεσμικές παρεμβάσεις στον κλάδο, όπως η απελευθέρωση των ωραρίων και η προσπάθεια συμπίεσης τους φαρμακευτικού κόστους. Η αγορά εργασίας των δικηγόρων είναι επίσης πολύ κορεσμένη και προβλέπεται να χειροτερεύσει στο μέλλον. Πάντα θα υπάρχουν βέβαια θέσεις εργασίας για ικανούς, επίμονους δικηγόρους με σύγχρονες γνώσεις, επικοινωνιακές δεξιότητες και οικογενειακή ή φιλική υποστήριξη. Λίγο καλύτερη είναι η κατάσταση για εξειδικευμένους δικηγόρους στις νέες τεχνολογίες και κατά δεύτερο λόγο στην οικονομία.

### **Καλλιτέχνες και δημοσιογράφοι στο κόκκινο**

Χειροτερεύει ακόμη περισσότερο η κατάσταση για όλα τα επαγγέλματα των καλών τεχνών. Πολλά νέα άτομα ασκούν τα επαγγέλματα αυτά με ελάχιστη ή και μηδενική αμοιβή, απασχολούμενοι παράλληλα σε άλλες εργασίες. Ιδιαίτερα αρνητική είναι η κατάσταση για τους ηθοποιούς και συγκριτικά λίγο καλύτερη για τους μουσικούς και τους χορευτές, σε περιστασιακές εργασίες. Η οικονομική κρίση έχει πλήξει περισσότερο απ' όλους το επάγγελμα του δημοσιογράφου, για το οποίο οι θέσεις εργασίας συρρικνώνονται κατακόρυφα, με γλισχρες αμοιβές και συνθήκες εργασίας. Η κρίση έχει πλήξει επίσης, αν και με μικρότερη ένταση, και την απασχολησιμότητα στον κλάδο της διαφήμισης.

### **Αρνητική εικόνα στην εκπαίδευση με μικρές αχτίδες αισιοδοξίας**

Στη εκπαίδευση, η γενικότερη εικόνα είναι αρνητική, έως πολύ αρνητική. Η υψηλή υπογεννητικότητα του ελληνικού πληθυσμού (η Ελληνίδα μητέρα γεννά ένα άτομο κατά μέσο όρο, έναντι πέντε της μουσουλμάνας) και η πληθώρα των αποφοίτων νηπιαγωγών, έχει οδηγήσει σε μεγάλα εργασιακά αδιέξοδα στον κλάδο. Οι νηπιαγωγοί σήμερα μπορούν να βρουν εργασία μόνο αν υπάρχει οικογενειακή ή φιλική υποστήριξη. Το ισοζύγιο για τους δασκάλους, λόγω της δημιουργίας του ολοήμερου σχολείου πριν λίγα χρόνια, εμφανίζεται μέχρι σήμερα θετικό, αλλά αναμένεται να αντιστραφεί σταδιακά στα επόμενα 3-5 περίπου έτη. Οι μαθηματικοί και οι φυσικοί παρουσιάζουν αρνητική απορροφητικότητα στην εκπαίδευση, αλλά

μπορούν να βρουν διεξόδους σε άλλους τομείς, σε ιδιαίτερα μαθήματα, στην πληροφορική, στην έρευνα, στη διοίκηση επιχειρήσεων. Η κατάσταση για τους γυμναστές χειροτερεύει, ακόμα και για θέσεις μερικής απασχόλησης, όπου τα τελευταία χρόνια βρίσκουν κάποιες διεξόδους. Οι γυμναστές και γενικότερα άτομα με καλή φυσική κατάσταση, μπορούν να αναζητήσουν εργασία σε ιδιωτικές υπηρεσίες ασφαλείας και φύλαξης όπου εμφανίζεται αυξημένη ζήτηση, λόγω της κατακόρυφης αύξησης της εγκληματικότητας. Τα παιδαγωγικά επαγγέλματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται με θεωρητικές σπουδές, όπως η φιλοσοφία, η φιλολογία, η θεολογία, η ιστορία, η αρχαιολογία, η λαογραφία, η γεωγραφία, η εθνολογία, η ανθρωπολογία, έχουν πολύ αρνητικές προοπτικές, που επιτείνεται από την κρίση. Παρ' όλα αυτά, οι απόφοιτοι των ως άνω θεωρητικών σπουδών, μπορούν πιο εύκολα απ' ότι οι ομόλογοί τους σε στενές, τεχνοκρατικές και κορεσμένες ειδικότητες (γιατροί, οδοντίατροι, μηχανολόγοι, κλπ.), να μεταστραφούν, με κατάλληλη μετεκπαίδευση, σε άλλα επαγγέλματα όπως αυτά των δημοσίων σχέσεων, του τουρισμού, της διοίκησης επιχειρήσεων, ακόμα και της πληροφορικής. Σε μεγαλύτερο βαθμό αυτό ισχύει για τους απόφοιτους πολιτικών επιστημών και κοινωνιολογίας, εφ' όσον μετεκπαιδευτούν σε εφαρμοσμένες κατευθύνσεις της οικονομίας και των σύγχρονων τεχνολογιών. Οι εκπαιδευτικοί, ιδιαίτερα των ανώτερων βαθμίδων, θα μπορούσαν να βρουν διεξόδους απασχόλησης, στην περίπτωση που αναπτύσσονταν υψηλού επιπέδου τμήματα αγγλόφωνων σπουδών σε διάφορους επιστημονικούς τομείς.

### **Επιστροφή στη γη και στη θάλασσα**

Η εμπορική ναυτιλία παρουσιάζει περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης σε οικονομολόγους ναυτιλίας. Όμως, οι εμποροπλοίαρχοι οι μηχανικοί και τα στελέχη του εμπορικού ναυτικού, είναι από τα λίγα επαγγέλματα που εμφανίζουν ανοδικές επαγγελματικές προοπτικές σήμερα. Οι μεταφορές και τα logistics παρουσιάζουν σχετικά ικανοποιητική εικόνα. Οι επαγγελματίες οδηγοί, οι χειριστές βαρέων οχημάτων και κλάρκ, βρίσκουν ευκαιρίες εργασίας. Πτωτική είναι η απορροφητικότητα των πιλότων και των ιπτάμενων φροντιστών. Ιδιαίτερα ανοικτός είναι ο ορίζοντας για γεωπόνους, τεχνολόγους, για τεχνικούς γεωργίας και ιχθυοκαλλιέργειών και γενικότερα για όσους ασχοληθούν σοβαρά με σύγχρονες και εναλλακτικές καλλιέργειες, με την κτηνοτροφία και την παραγωγή οικολογικών και ανταγωνιστικών διεθνώς γεωργικών προϊόντων. Η επιστροφή στη γη και στη θάλασσα, η αποαστικοποίηση του πληθυσμού στη σημερινή εποχή που έχουν σμικρυνθεί οι αποστάσεις, προβάλλουν ως η περισσότερο πληθωρική εργασιακή διεξόδος σήμερα.

### **Τι πρέπει να προσεχθεί**

Στη σύγχρονη εποχή των ραγδαίων τεχνολογικών και οικονομικών αλλαγών, ένας εργαζόμενος είναι πολύ πιθανό να αλλάξει πολλά επαγγέλματα στη διάρκεια της σταδιοδρομίας του. Σήμερα υπάρχουν πολλά και διαφορετικά επαγγέλματα που ταιριάζουν στον καθένα. Αν για κάποιους λόγους δεν είναι δυνατό να ακολουθήσει ένα επάγγελμα που του αρέσει περισσότερο, μπορεί να διαλέξει ένα άλλο, αποφεύγοντας οπωσδήποτε εκείνα που δεν ταιριάζουν στο χαρακτήρα του. Γι' αυτό, θα πρέπει να είναι ανοικτός σε διάφορα επαγγέλματα που του ταιριάζουν, συνυπολογίζοντας και τη βαρύτητα ειδικών παραγόντων όπως α) οι προοπτικές των επαγγελμάτων αυτών στην αγορά εργασίας, β) η οικογενειακή και η οικονομική του

κατάσταση και γ) οι προσωπικές του επιδόσεις και θέληση. Όσο υψηλότερες είναι οι επιδόσεις και η θέλησή του, τόσο μεγαλύτερο μπορεί να είναι το «ρίσκο» της επιλογής επαγγελμάτων με αρνητικές προοπτικές στην αγορά εργασίας, ή για επαγγέλματα όπου δεν μπορεί να συνυπολογίσει σε οικογενειακή υποστήριξη. Εκτός από τα παραπάνω, επισημαίνεται ότι σε όλα τα επαγγέλματα μέσης και κυρίως υψηλής εκπαίδευσης και εργασιακής ιεραρχίας, απαραίτητη είναι η γνώση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, της αγγλικής γλώσσας, καθώς και η διαρκής ανανέωση των γενικών και ειδικών γνώσεων και εμπειριών. Και βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, ολοκληρωμένος άνθρωπος και επιτυχημένος επαγγελματίας, είναι εκείνος που έχει πνευματικές ανησυχίες και ευαισθησίες, εμμένει σε αξίες και αρχές, αναζητά τη γνώση, αναπτύσσει κριτική και δημιουργική σκέψη, ενεργεί με εντιμότητα και διορατικότητα και αποτελεσματικότητα και δραστηριοποιείται θετικά για το δικό του αλλά και για το γενικότερο καλό<sup>2</sup>.

### **Το μέλλον ανήκει σε αυτούς που το προετοιμάζουν**

Ειδικότερα οι νέοι μας σήμερα, πρέπει να εξετάσουν σοβαρά την επιστροφή τους στην περιφέρεια. να μάθουν να παίρνουν πρωτοβουλίες, να αναζητούν την καινοτομία και τη διαφορετικότητα, να μη φοβούνται τη σκληρή δουλειά, να ψάχνουν, να ψάχνονται και να μαθαίνουν σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους διαδρομής. Να δεχτούν ότι η εποχή των διεξόδων στο δημόσιο έχει τελειώσει και να χτίσουν ένα καλύτερο μέλλον για τον εαυτό τους και τη χώρα. Να έχουν υπομονή και επιμονή, να αρχίζουν από τα χαμηλά για να φτάσουν στα ψηλά. Να συνταιριάζουν τις προσωπικές τους κλίσεις, δεξιότητες και ταλέντα με επαγγέλματα του μέλλοντος, προσφεύγοντας σε έγκυρες συμβουλές επαγγελματικού προσανατολισμού, στοχεύοντας θετικά στο αύριο. Γιατί το μέλλον ανήκει σε αυτούς που το προετοιμάζουν και μάχονται γι' αυτό.

### **Επιλογή επαγγελμάτων με θετικές προοπτικές<sup>3</sup>**

Πληροφορικός, Πληροφορικός-Οικονομολόγος,  
Πληροφορικός-Μηχανικός, Πληροφορικός-Τηλεπικοινωνιών, Πληροφορικός  
διαδικτύου, Τηλεπληροφορικός, Πληροφορικός ψηφιακής εικόνας,  
Οικονομολόγος, Οικονομολόγος διοίκησης ή πωλήσεων, Φοροτεχνικός, Ορκωτός  
λογιστής, Στέλεχος τουριστικών επιχειρήσεων, Στέλεχος δημοσίων σχέσεων,  
Πωλητής, Ξεναγός, Εμποροπλοίαρχος, Μηχανικός εμπορικού ναυτικού,  
Μηχανολόγος-Μηχανικός,  
Γεωλόγος, Μεταλλειολόγος Τεχνολόγος τροφίμων, Ελεγκτής ποιότητας,  
Τεχνολόγος μουσικών οργάνων, Μηχανικός ενέργειας, Τεχνικός φυσικού αερίου,  
Τεχνολόγος-Ακτινολόγος, Τεχνολόγος ιατρικών μηχανημάτων,  
Δάσκαλος, Κοινωνικός Λειτουργός, Ειδικός για ΑΜΕΑ, Νοσηλευτής, Βοηθός  
νοσοκόμος, Αισθητικός, Λογοθεραπευτής, Φυσιοθεραπευτής, Ιατρικός  
επισκέπτης, Γεωπόνος, Τεχνολόγος- Ζωοτεχνικός, Κτηνίατρος, Ιχθυολόγος,  
Ποτοποιός, Οινολόγος, Μάγειρας, Ζαχαροπλάστης, Κομμωτής,

<sup>2</sup> Οι επτά βασικές αρχές ζωής κατά τον Μαχάτμα Γκάντι είναι ότι «δεν μπορείς να έχεις γνώση χωρίς χαρακτήρα, πλούτο χωρίς μόχθο, κέρδος χωρίς ήθος, επιστήμη χωρίς ανθρωπιά, πολιτική χωρίς αρχές, απόλαυση χωρίς συναίσθημα, αγάπη χωρίς θυσία».

<sup>3</sup> Οι προοπτικές αφορούν μεσομακροπρόθεσμες προβλέψεις για τα επόμενα 5-10 χρόνια. Με μπλε χρώμα σηματοδοτούνται τα επαγγέλματα που η πορεία τους εμφανίζει μερική βελτίωση κατά την τρέχουσα περίοδο σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν και με κόκκινο τα επαγγέλματα για τα οποία η κατάσταση χειροτερεύει.

Επιπλοποιός, Ξυλουργός, Καραβομαραγκός, Ηλεκτρολόγος, Ηλεκτροτεχνίτης, Ψυκτικός, Αλουμινας, Υδραυλικός, Σοβατζής, Πλακάς, Μαρμαράς, Ιδιωτικός αστυνομικός ασφαλείας, Κηπουρός, Επαγγελματίας οδηγός, Χειριστής βαρέων οχημάτων και κλάρκ, Παρκαδόρος, Διανομέας εμπορευμάτων και έτοιμου φαγητού, Φορτοεκφορτωτής, Καθαριστής, Οικιακός βοηθός

### Επιλογή επαγγελμάτων με αρνητικές προοπτικές

Γιατρός, Οδοντίατρος, Φαρμακοποιός, Βιολόγος, Χημικός, Γενετιστής, Πολιτικός Μηχανικός, Αρχιτέκτονας-Μηχανικός, Χρηματιστής, Ασφαλιστής, Τραπεζικός υπάλληλος, Πιλότος, Ιπτάμενος φροντιστής, Διαιτολόγος, Αστρονόμος, Σεισμολόγος, Τεχνολόγος, Κλωστοϋφαντουργός, Αεροναυπηγός, Δικηγόρος, Δημοσιογράφος, Ψυχολόγος, Πολιτικός Επιστήμονας, Κοινωνιολόγος, Διεθνολόγος, Φιλολόγος, Θεολόγος, Ιστορικός, Αρχαιολόγος, Γεωγράφος, Λαογράφος, Ανθρωπολόγος, Μαθηματικός, Φυσικός, Γυμναστής, Νηπιαγωγός, Ηθοποιός, Μουσικός, Σκηνοθέτης, Χορευτής, Ζωγράφος, Γλύπτης, Θεατρολόγος, Γραφίστας, Διακοσμητής, Ενδυματολόγος, Εικονολήπτης, Ηχολήπτης, Παραγωγός ραδιοφώνου, Μακιγιέρ.